

KARD. FRANC RODE

Pridiga ob pogrebu prof. Alojza Rebule

Dragi bratje in sestre, najprej moje iskreno sožalje hčerama in drugim sorodnikom pokojnega gospoda Alojza.

Želel bi predstaviti veliki lik kulturnega človeka, Slovenca in kristjana, ki je bil Alojz Rebula, naš/moj prijatelj. Knez besede, kulturni aristokrat, sin Slave, človek vere, ponižen sin svete Cerkve.

Knez besede: Alojz Rebula predstavlja v naši književnosti nekaj posebnega. Beseda, ki jo je on izgovarjal, je zvenela slovesno kot nobena druga. Njegova izgovorjena beseda je zvenela slovesno, s prizvokom slave. Tudi njegova pisana beseda je nekaj posebnega. V njej najdemo nekaj mediteranskega bleska: klasična, klena, suverena, sveža, jasna, mladostno drzna. V vseh njegovih romanih in drugih publikacijah, prav do zadnjega romana *Na pritoku Jangcekjanga*. Bil je monumentalni umetnik besede, kot jih v slovenskih literarnih logih ni veliko, izviren, presenetljiv. Vedel je: beseda je njegovo poslanstvo. Bil je človek besede, besede resnice, besede o Bogu, besede o človeku, besede o Slovencu, besede o nebesih, besede o presežnem, ki jo je vedno nosil v sebi kot večni nemir.

Pesnik Pierre Emmanuel pravi: »Izvir besed je v Božjem srcu.« Prepričan sem, da je Rebula črpal besede in moč besede zaradi bližine z Božjim srcem. Živel je v neznanski bližini z Bogom. Od tod izvирnost, novost, enkratnost, slovesnost in slava njegove besede.

Njegova kultura; bil je aristokrat kulture. Nikoli ni hodil v slovenske šole. Nižjo gimnazijo je obiskoval v italijanski Gorici, višjo v Vidmu v Furlaniji. Začuda, leta 1945 ali 1946, namesto da bi šel študirat klasično filologijo recimo v bližnjo Padovo ali v Firenze, kjer imajo italijanske univerze izjemno tradicijo latinščine, grščine in klasične kulture ter odlične profesorje, se Alojz Rebula odloči, da gre v komunistično Ljubljano. Seveda je bil takoj zanimiv za

OZNO, ki se sprašuje, kaj ta mladi Tržačan išče v Ljubljani. Gotovo je v povezavi s kakšno zahodno tajno službo! Delajo mu velike probleme, spravijo ga v hude psihološke krize. Vendar se izvleče iz tega in hkrati poglobi svojo vero, svoj odnos do Boga in ljubezen do Cerkve. V bistvu gre tukaj tudi za odločitev za slovenstvo. Za človeka, rojenega na meji slovenskega narodnega ozemlja, onkraj državne meje, je bila ta odločitev potrebna. Stopi v deželo, ki ni svobodna, a je njegova domovina. Zanj se odloči, za slovensko domovino.

In tukaj ob starih profesorjih iz predvojne Jugoslavije, ki dobro obvladajo latinščino in grščino ter klasično kulturo, dobi solidno klasično izobrazbo, ki ga prepoji z grškim in rimskim čutom. Grki mu dajo smisel za tragičnost življenja, Rimljani za to, kar je prav in pravo. Lahko rečemo, da je tu našel svoja življenjska merila.

Kot rečeno, odloči se za slovenstvo. V tem vidim dva razloga. Prvič: vedel je, da je lahko pristen kot človek samo kot Slovenec. Vse drugo bi bilo potvarjanje in krnjenje svoje človečnosti. Drugi razlog, tako domnevam, pa je evangelijski: zaradi ponižnosti. Slovenec je lahko tako ponižen, kot Francoz nikoli ne more biti. Rebula je želel biti ponižen človek in bil je zares globoko ponižen in pristen Slovenec.

Kot sin slovenskega naroda je izklesal v svojem literarnem opusu izredno lepe like duhovnikov in umetnikov. Na primer *Nokturno za Primorsko* o Filipu Terčelju, *Kačja roža* o Srečku Kosovelu in tako naprej. Slovenstvo mu je veliko pomenilo. Ljubil je slovensko zemljo, ki jo je čudovito opisoval, ljubil slovenskega človeka, zlasti podeželskega, najbolj pristnega.

Rebula je bil – tu smo pri jedru njegove osebnosti – človek vere. Berač vere. Za vero, za močno vero je vsak dan molil, vsak dan prosil, vsak dan – to mi je neštetokrat povedal – vsak dan molil rožni venec, da mu je Bog ohranil vero, trdno vero. To je bilo najgloblje v njegovem življenju: človek vere. Vera ga je naredila skromnega, ponižnega, obzirnega do drugih. Ostro je obsojal laž in lažne ideologije, a nikoli ni nikogar žalil.

Imel je hude teološke probleme, mučil ga je predvsem problem zla, celo življenje. Morda je omalovaževal izredno drzno odločitev gospoda Boga, ki pa je genialna. Bog je namreč ustvaril svobodnega

človeka in s tem omogočil zgodovino, možnost dramatičnega dogajanja, zanimivega, tudi tragičnega dogajanja, ker je odstopil del svoje suverenosti in jo dal človeku. Od tod je mogoče odgovoriti, zakaj zlo. Človek, ki je sposoben dobrega, a tudi zla, ker je svoboden. So pa še drugi viri zla: potresi, povodnji, smrti, ko človek ni zanje kriv. Danes si ne upamo reči, da Bog kaznuje, vendar je v *Svetem pismu* ta misel navzoča. Tako smo pogosto brez odgovora o vprašanju zla.

Rebula je kot človek vere skušal odgovoriti na ta vprašanja. Na vse je gledal kot človek vere: na lepoto stvarstva, kjer je videl namig, obljubo, podobo, napoved nečesa, kar on danes vidi in kar že doživlja.

Omenil sem njegovo hrepenenje. To je stalno navzoče v njegovih romanih. Želja po presežnosti, po neskončnosti. V zadnjem romanu govori o svetu, ki bo nastal čez nekaj stoletij, ko bo zavladal knez tega sveta in bo prepovedal besedo »neskončnost«. Človeka bo prisilil, da se sprijazni sam s seboj kot zgolj zemeljskim bitjem, da sovpada s seboj, kot mačka sovpada s seboj. Toda človek uide sam sebi, človek se presega, njegovo hrepenenje sili v višave. To je pri Rebuli najbolj značilno in daje njegovemu literarnemu opusu trajno vrednost.

In končno Cerkev. Ko berete njegovo prispevek *Credo*, ki ga je gospod Franci Petrič objavljal v Družini več kot 10, 15 let, čutite, kako je ljubil Cerkev, konkretno slovensko Cerkev, občudoval svetnike, predvsem tiste, ki so bili izredno ponižni, kot arški župnik, ki ga je pogosto omenjal v pogovorih in spisih.

Občudoval je Cerkev, ki je ostala zvesta evangeljskemu izročilu vseh dva tisoč let. Cerkev, ki je sposobna vedno znova rojevati svetnike. Nekje je zapisal: »Če hočemo še kaj povedati o Cerkvi, recimo tole: oba največja sovražnika Cerkve v prejšnjem stoletju, nacizem in komunizem, sta končala v krvi in sramoti.« Tudi to pokaže, kaj je dejansko Cerkev.

Zahvalimo se Gospodu za življenjsko pričevanje človeka besede in berača vere Alojza Rebule. Izbor člankov z naslovom *Credo* pa vzemite v roke in jo priporočajte mladini kot najboljšo popotnico slovenskim kristjanom v novo stoletje.

Loka pri Zidanem Mostu, 29. 10. 2018